

MATURA 2012

PJESA I

Arti i Optimizmit

Pyetja 1	B	1 pikë
Pyetja 2	C	1 pikë
Pyetja 3	C	1 pikë
Pyetja 4	A	1 pikë
Pyetja 5	B	1 pikë
Pyetja 6	A	1 pikë

Pyetja 7 2 pikë

Model përgjigjeje

Fjalët kyç: optimizmi – pesimizmi

Mjeti gjuhësor: antonimi

1 pikë Nëse zbulon dy fjalët kyç.

DHE

1 pikë Nëse tregon mjetin gjuhësor që realizon këtë kundërvënie.

0 pikë Nëse përgjigja e dhënë nuk i përmbahet thelbit të pyetjes ose nuk ka përgjigje.

Pyetja 8 1 pikë

Model përgjigjeje

➤ Natyrën tonë si optimiste apo pesimiste e përcakton **këndvështrimi** që kemi.

OSE

➤ Nëse dikush është optimist apo pesimist varet nga *prirjet apo dëshira e gjithsecilit ose pjesërisht nga tipi* (perifrazim).

1 pikë Nëse tregon se çfarë e përcakton natyrën tonë si optimiste apo pesimiste.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Pyetja 9 **3 pikë**

Model përgjigjeje

Lloji i tekstit: udhëzues, shpjegues

Karakteristikat gjuhësore:

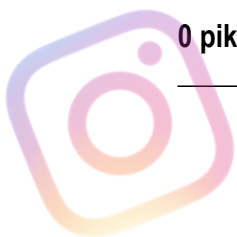
- foljet në mënyrën urdhërore,
- foljet në mënyrën lidhore,
- përdorimi i vetës II, (njëjës),
- gjuha standarde, e qartë dhe e thjeshtë,
- leksiku i jetës së përditshme,
- përdorimi i foljes me vlerë modale **mund**, e ndjekur nga folja në mënyrën lidhore.

1 pikë Nëse gjen llojin e tekstit (udhëzues, ose shpjegues, ose të dyja bashkë).

DHE

2 pikë Nëse zbulon dy karakteristika gjuhësore, tipike për këtë lloj teksti.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

@matura.shteterore

Pyetja 10

8 pikë

KRITERI I: SHTJELLIMI I IDESË

2 pikë

Vlerësuesi do të shikojë nëse nxënësi:

- shkruan një ese, ku argumenton se cili nga përfundimet e autorit përafrohet më shumë me pozicionin e vet, në lidhje me të qenit optimist apo pesimist,
- mban qartë një pozicion të dukshëm, por bazuar në pjesën e dhënë,
- përdor detaje mbështetëse, duke iu referuar përvojës personale ose edhe përvojave të të tjerëve,
- ka qartësi mendimi.

KRITERI II: ORGANIZIMI DHE STRUKTURA E ESESË 2 pikë

1 pikë Struktura e esesë

- respekton elementet e strukturës së esesë:
 hyrjen,
 zhvillimin,
 përfundimin.

1 pikë Organizimi i esesë

- organizim logjik, ku shfrytëzohen teknika të tilla si koherenca dhe unifikimi i paragrafëve (lidhja logjike mes paragrafëve, kalimi në mënyrë të natyrshme nga njëri paragraf te tjetri).

KRITERI III: STILI DHE ORIGJINALITETI

2 pikë

Vlerësuesi do të shikojë nëse nxënësi:

- përmes gjuhës që përdor, krijon një përshtypje të përgjithshme për atë që do të shprehë,
- shprehet me një gjuhë eseistike,
- ka fjalor të pasur,
- stil origjinal.

KRITERI IV: SAKTËSIA GJUHËSORE

2 pikë

(1 pikë sintaksa dhe 1 pikë drejtshkrimi)

Vlerësuesi do të shikojë nëse nxënësi:

- strukturon qartë përgjigjen nga pikëpamja gramatikore,
- ndërton fjali që janë të sakta dhe të qarta,
- përdor fjali që variojnë në modele, gjatësi dhe ritëm,
- ka saktësi drejtshkrimore.

PJESA II

Sharl Bodler *Albatrosi*

Pyetja 11	B	1 pikë
Pyetja 12	A	1 pikë
Pyetja 13	A	1 pikë
Pyetja 14	B	1 pikë

Pyetja 15 2 pikë

Model përgjigjeje

Albatrosi si simbol:

- Albatrosi simbolizon natyrën e dyfishtë të çdo qenie njerëzore, që është: **çdo njeri mbart në vetvete si cilësitë pozitive ashtu edhe ato negative (si mbartës i mëkatit fillestar).**

Vargu:

- *Të shëmtuar, po dikur aq të bukur në k'të bot'!*

1 pikë Nëse përcakton se ç'simbolizon albatrosi.

DHE

1 pikë Nëse zbulon vargun ku shfaqet thelbi i këtij simboli (vetëm vargu i dhënë më sipër).

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një shpjegim që nuk e përmban modelin e përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

Pyetja 16 (a) 2 pikë

Model përgjigjeje

Dy motivet kryesore:

- shëmtia dhe bukuria e jetës,
- mizoria.

2 pikë Nëse identifikon dy motivet bazë të poezisë.

1 pikë Nëse identifikon vetëm një motiv.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Pyetja 16 (b) 1 pikë

Analiza

Motivi I: **shëmtia dhe bukuria e jetës**

- Kur fluturon në qiell, albatrosi të huton me madhështinë, hijeshinë dhe bukurinë e tij. Kur zbret në tokë ose në anije (si në poezi), ai ecën në mënyrë qesharake, lëkundet majtas e djathtas si një i pirë dhe në këtë mënyrë bëhet objekt i përqeshjes. Kur poeti shkruan vargjet e tij të frymëzuara, “*që ngjiten lart në qiell*”, hijeshia dhe bukuria e tyre e mrekullojnë lexuesin që e njih dhe e ndjen poezinë (njeriun e kulturuar dhe të arsimit). Por kur poeti prek tokën dhe e vendos veprën e tij në duart e dokujtdo, këtij të fundit poeti i duket i çuditshëm, i paqartë, që edhe kur ecën “*lëkundet*”. **Në këtë moment, ai bëhet si albatrosi: qesharak, i shëmtuar dhe i përqeshur.**

Motivi II: **mizoria**

- Ka njerëz që injorojnë dhe mohojnë mirësinë të njeriu (ose kafsha) dhe përqendrohen në anën e dobët apo të keqe, me qëllim që të shprehin mizorinë përmes përqeshjes dhe talljes. Ka nga ata që kënaqen kur zbulojnë të meta të një artisti i famshëm apo kushdo tjetër. Ata i kritikojnë pa mëshirë për këto të meta. **Detarët të “Albatrosi” janë shembulli i këtyre njerëzve mizorë.**

1 pikë Nëse analizon njërën nga motivet.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Pyetja 17 (a) 2 pikë

Model përgjigjeje

Koment:

- Poeti e krahason veten me albatrosin, këtë zog të mahnitshëm, i cili mund të fluturojë për orë të tëra, pikërisht ashtu siç konsiderohet një poezi për njerëzit që e lexojnë dhe përfshihen brenda saj, por, kur ti e merr këtë poezi mahnitëse dhe përpiqesh ta analizosh, ta kuptosh, ta zbërthesh, ajo e humbet madhështinë e saj dhe shfaqet e shëmtuar, e plogët dhe e humbet origjinën e saj hyjnore. **Duket sikur poeti thotë: mos e analizoni poezinë, por shijojeni atë, pikërisht për bukurinë e fjalëve të saj.**

OSE

- Duke i quajtur këta zogj “sovrani”, poeti habitet nga shëmtia që ata shfaqin në tokë, krahasuar me hijeshinë që tregojnë në qiell. Poeti e krahason veten me imazhin e përmbysur të albatrosit, duke theksuar se poetët janë si të huaj dhe të përqeshur në tokë. Bukuria që ata shfaqin në qiell, nuk ka më kuptim përpara turmave përqeshëse.

OSE

- Ashtu si *sovrani i kaltërsisë*, albatrosi, artet janë forma të krijimeve të bukura. Por vetëm pak njerëz mund ta kuptojnë dhe vlerësojnë artin. Mjerisht, kur vepra e një poeti bie në duart e një lexuesi të keq, ai bëhet si albatrosi: i shëmtuar dhe qesharak.

Ilustrimet

- Do të jenë në funksion të këndvështrimit, me të cilin do të komentohet thelbi i krahasimit.

1 pikë Nëse komenton thelbin e krahasimit midis albatrosit dhe poetit.

1 pikë Nëse mendimin e ilustron me vargje ose detaje nga poezia.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një shpjegim që nuk e përmban modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

Pyetja 17 (b) 2 pikë

Model përgjigjeje

Kontraste

- Dikur sovran i qiejve – tani i qullët, qesharak, ngordhalaq,
- Dikur madhështor – tani zvarritet,
- I shëmtuar – i bukur (shëmtia dhe bukuria),
- Qielli i pafund – kuverta e anijes (hapësira – izolimi).

Shpjegimi

- Kontrasti shërben për të theksuar dy gjendjet e albatrosit (poetit), në qiell dhe në tokë dhe në këtë mënyrë rrit ngarkesën emocionale të poezisë. Imazhi i albatrosit të lirë, madhështor, të bukur, kur endet në qiell, hyn në kontrast me imazhin që ai na shfaq në tokë, i shëmtuar, i ngathët, qesharak.

1 pikë Nëse identifikon një kontrast në këtë poezi.

1 pikë Nëse shpjegon kontrastin e identifikuar.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një shpjegim që nuk e përmban modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

Pyetja 17 (c) 2 pikë

Model përgjigjeje

Përgjigje e plotë

- I gjithë thelbi i tragjizmit të albatrosit qëndron në **transformimin** të albatrosit: nga një shpend madhështor në një krijesë qesharake, të plogët, të tallur dhe përqeshur.

Përgjigje e pjesshme

- Thelbi i tragjizmit qëndron te **transformimi** i albatrosit.

- Thelbi i tragjizmit qëndron të **përmbysja** e imazhit të tij.

2 pikë Nëse shpjegon në mënyrë **të plotë** tragjizmin të albatrosit.

1 pikë Nëse shpjegon në mënyrë **të pjesshme** tragjizmin të albatrosit.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një shpjegim që nuk e përmban modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

PJESA III

Ismail Kadare

Kështjella

Pyetja 18	B	1 pikë
Pyetja 19	A	1 pikë
Pyetja 20	D	1 pikë

Pyetja 21 (a) **2 pikë**

Detajet:

- forma e ndërtimit,
- vendosja e kullave,
- pozicioni i saj,
- flamuri i kuq,
- kulla e parë,
- pamje e zymtë,
- pamje ogurzezë.

2 pikë Nëse tregon dy detaje (nga të mësipërmet).

OSE

1 pikë Nëse tregon vetëm një detaj.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

@matura.shteterore

Pyetja 21 (b) 1 pikë

Model përgjigjeje

- Pamja e kështjellës i zgjon trishtim, pasi pashai e kupton se nuk do ta ketë të lehtë ta pushtojë.

OSE

- Pamja e kështjellës i zgjon trishtim, pasi pashai e kupton se beteja do të jetë e ashpër dhe shumë nga ushtarët e tij do të humbasin jetën aty (*në nëntekst*).

OSE

- Pamja e kështjellës i zgjon trishtim, pasi pashai thellë në veten e tij e kupton se njerëzit që e kanë ndërtuar duhet ta kenë shumë të shtrenjtë lirinë (*flamuri që valëvitet*) dhe do të luftojnë deri në fund për ta mbrojtur atë.

1 pikë Nëse tregon pse pamja e kështjellës i zgjon trishtim.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një shpjegim që nuk e përmban modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

Pyetja 21 (c) 2 pikë

Model përgjigjeje

- **Ndjesia:** habi (*asnjëherë nuk kishte parë male të tilla*), ankth, angështi, nervozizëm (pranohet edhe një nga këto ndjesi).

Shpjegimi:

- Malet janë të larta, hijerënda dhe e befasojnë pashain. Ai s'ka parë ndonjëherë male të tilla dhe është normale kjo frikë dhe ky ankth. Me madhësinë dhe lartësinë e tyre ato sikur e shtypin.

OSE

- Thellë në vetvete ai sikur e parandien rrezikun që mund të vijë prej tyre. Vend i ashpër, njerëz të ashpër.

1 pikë Nëse tregon ndjesinë që provon pashai kur shikon malet.

1 pikë Nëse shpjegon këtë ndjesi të pashait.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një shpjegim që nuk e përmban modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

Pyetja 22 **3 pikë**

Model përgjigjeje

Mjetet e stilistikës:

- **krahasimi:** *si male të vogla paqësore,*
- **epitetet:** *të qeta, (Anadoli) – të rënda, të frikshme (malet shqiptare),*
- **epiteti metaforik:** *rrafshirat e tij të përgjumura,*
- **metaforat:** *i ngjanin një ankthi, që të shtyp, toka dhe gurët ishin vërvitur.*

Analiza

- Mjetet e stilistikës theksojnë dallimin midis dy vendeve: epitete, që japin karakteristikat e secilit prej tyre, theksojnë pikërisht këtë dallim. Po e njëjta logjikë vlen edhe për metaforat apo krahasimet.

OSE

- Vendi nga vjen pashai (Anadoli) është ***i qetë, i përgjumur, i paqtë*** (epitetet, krahasimi). Devetë i kujtojnë pikërisht këtë. Kurse vendi që kërkon të pushtojë është ***i frikshëm*** (epiteti për malet), që të shtyp, që të shkakton ankth (metaforat). Çdo gjë këtu është e gurtë dhe shtypëse.

2 pikë Nëse identifikon dy mjete të stilistikës.

DHE

1 pikë Nëse analizon njëren prej tyre.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një shpjegim që nuk e përmban modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

Pyetja 23

2 pikë

Model përgjigjeje

- Dyshimi që e mundon pashain është se emërimi i tij si kryekomandant i kësaj fushate ishte rezultat i ndërhyrjes së miqve apo armiqve të tij. (Mund të perfrazohet ose të merret si citim nga fragmenti).

Burimi i dyshimit

- Pashai e kupton se pushtimi i kësaj kështjelle do të jetë shumë i vështirë, në mos i pamundur. Pozicioni i saj i papërshtatshëm, terreni i egër, me male të larta, ku në çdo çast mund të sulmohesh, i lënë atij të kuptojë se karriera e tij është seriozisht e rrezikuar, në mos më shumë.

1 pikë Nëse tregon dyshimin që e mundon pashain.

1 pikë Nëse shpjegon burimin e këtij dyshimi.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një shpjegim që nuk e përmban modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

Pyetja 24

1 pikë

Model përgjigjeje

Ana funksionale e përdorimit të krahasimit:

- Përmes tij shfaqet padurimi i ushtarëve për të dalë nga ai mjedis mbytës në hapësirë.
- Fusha shfaqet po aq e dëshirueshme sa pusi në shkretëtirë.

1 pikë Nëse shpjegon anën funksionale të përdorimit të krahasimit.

0 pikë Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një shpjegim që nuk e përmban modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.

Pyetja 25

1 pikë

Model përgjigjeje

- Një përshkrim i tillë i mjedisit paralajmëron se gjithçka që do të vijojë më pas do të jetë e zymtë, plot ankth, të papritura. Rrit shumë ngarkesën emocionale për atë që pritet të vijë më pas.

OSE

- Ushtria kuptohet që ka ardhur për ta pushtuar këtë vend, por kjo nuk do të jetë aspak e lehtë, pasi ashtu si vendi që shfaqet i ashpër, armiqësor, i egër edhe ndeshja, që do të zhvillohet në të, do të jetë e tillë.

OSE

- Pashai ende s'i ka ndeshur shqiptarët. Ata ende nuk janë shfaqur. Takimi i parë është bërë me vendin, i cili shfaqet i egër dhe shumë armiqësor. Në nëntekst kuptohet që edhe njerëzit, të cilët jetojnë në të, janë të tillë, si ky vend. Ndaj pushtimi duket shumë i vështirë.

1 pikë

Nëse shpjegon se për çfarë shërben një përshkrim i tillë i mjedisit.

0 pikë

Nëse përgjigjet gabim ose nuk përgjigjet fare.

Nxënësi do të marrë pikë edhe kur në përgjigjen e dhënë, jep një shpjegim që nuk e përmban modeli i përgjigjes, por që komisioni i vlerësimit e gjykon të saktë.